

BÖLÜM 9

ARTERİYAL VE VENÖZ YARA

Canan KAŞ¹

İçindekiler

- Giriş
- Arteriyel Yara
- Etiyoloji
- Epidemiyolojisi
- Patofizyolojisi
- Teşhis
- Tedavi
- Venöz Yara
- Etiyoloji
- Epidemiyolojisi
- Patofizyolojisi
- Teşhis
- Tedavi
- Arteriyel ve Venöz Yara Arasındaki Farklar
- Sonuç
- Bilgimizi Sınayalım
- Kaynaklar

Neler Öğreneceğiz

Arteriyel ülserler olarak da bilinen arter yaraları, yetersiz arteriyel kan akışı veya dokulara düşük perfüzyon basıncı nedeniyle alt ekstremitelerde meydana gelen ağrılı yaralardır. Deri ve alttaki doku oksijenden yoksun kaldığında doku ölmeye ve açık yara oluşturmaya başlar. Venöz bacak ülseri ise alt bacakta kronik venöz yetmezlik sebebiyle patolojik olarak değişime uğramış doku defektidir. Uygun tedavi için bacak ülserinin nedeni, türü ve klinik özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Bu bölümde arteriyel ve venöz yaraların özellikleri, epidemiyolojisi, tanı tedavi yöntemleri ve hemşirelik bakımı üzerinde durulacaktır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik AD., canankas@gmail.com

Bilgimizi Sınayalım

Aşağıda verilenlerden hangisi arteriyel yarada hemşirelik bakımında yer almaz?

- A. Ağrı değerlendirilmesi yapılmalı
- B. Yara iyileşmesi için proteinden fakir beslenmeli
- C. Basınç yapan (ayakkabı vs) kontrollerinin yapılması hakkında bilgi verilmeli
- D. Öncelik her zaman risk faktörlerinin kaldırılmasına yönelik olmalı
- E. Yara bakımında debridmandan kaçınılmalı

Cevap: B

Aşağıdakilerden hangisi venöz yaralar için risk faktörlerindedir?

I. Hipertansiyon II. Sigara kullanımı III. Stres IV. Vaskülit

- A. I-II-IV
- B. II-III-IV
- C. Hepsi
- D. I-II-III
- E. II-IV

Cevap: C

KAYNAKLAR

1. Tendera M, Aboyans V, Bartelin M, Baumgartner I, Clement D ve ark. Esc Periferik Atardamar Hastalıklarının Tanı Ve Tedavi Kılavuzları, Türk Kardiyol Dern Arş 2012, Suppl 1.
2. Thomas DR. Managing Peripheral Arterial Disease and Vascular Ulcers. *Clin Geriatr Med*. 2013; 29(2): 425-31.
3. Hess CT. Clinical Order Sets for Arterial Ulcers. *Advances Skin Wound Care*. 2015;28(6):288.
4. Demir Korkmaz F, Kankaya EA. Arteriyel Yaralar ve Hemşirelik Bakımı. *Türkiye Klinikleri J SurgNurs-Special Topics*. 2017;3(3):204-10.
5. Korkmaz FD. Vasküler Hastalıklar ve Periferik Dolaşım Bozuklukları. Karadakovan A, Eti Aslan F (Ed). *Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım*. Adana: Nobel Kitabevi; 2011. p. 551-583.
6. Tanrıverdi B, Savaş Tetik Ş. Aterosklerozun Patofizyolojisi ve Risk Faktörleri. *Marmara Pharmaceutical Journal*. 2017; 21: 1-9.
7. Değirmenci U, Yıldırım M, Yalın S. Ateroskleroz Patofizyolojisinde Kruppel Benzeri Faktör 14'ün rolü. *Mersin Üniv Sağlık Bilim Derg*. 2020;13(2):241-248.
8. Seidman MA, Mitchell RN, Stone JR. Pathophysiology of Atherosclerosis. In: Willis MS, Homeister JW, Stone JR (eds). *Cellular And Molecular Pathobiology Of Cardiovascular Disease*. Kindle Edition, San Diego: Elsevier Inc ;2014. p. 221-237.
9. Weir Gr, Smart H, Van Marle J, et al. Arterial Disease Ulcers, Part 1: Clinical Diagnosis and Investigation. *Adv Skin Wound Care*. 2014; 27: 421-8.

10. Waterloo Wellington Integrated Wound Care Program. Evidence- Based Wound Care Interventions Arterial Legulcers Prevention and Managementre Commendations. 2016
11. British Columbia Provincial Nursing Skin and Wound Committee Guideline: *Assessment and Treatment of Lower Leg Ulcers (Arterial, Venous& Mixed) İn Adults*, 2014.
12. Mutluoğlu M. Kronik Yarada Güncel Yaklaşımlar. Baktiroğlu K, Aktaş Ş (ed.), editörler. İç: *Kronik Yara Sınıflandırmaları*. İstanbul. 2013; 1-11.
13. Bonham PA, Flemister BG, Droste LR et al. 2014 Guideline for Management of Wounds in Patients Withlower-Extremity Arterial Disease (LEAD). *Wound Ostomy Continnence Nurs*. 2016;43(1):23-31.
14. Verma H,Tripathi RK, Meda N, Abbas M, Verma H. Venous Ulcer and Arterial Ulcer. Khanna AK, Tiwary SK (eds). *Ulcers of the Lower Extremity*. India: Springer; 2016. p.141-181.
15. Amir O, Liu A, Chang ALS. Stratification of Highest - Risk Patients with Chronic Skin Ulcers in a Stanford Retrospective Cohort Includes Diabetes, Need for Systemic Antibiotics, and Albümin Levels. *Hindawi Publishing Corporation Ulcers*. 2012: 1-7.
16. Wound Ostomy Continnence Nurses Society. A Quick Reference Guide for Lower-Extremity Wounds: Venous, Arterial, and Neuropathic. 2013.
17. Türsen Ü. Ülser Tedavisinde Yara Örtüleri. *Turk J Dermatol*. 2013;7: 61-71.
18. Federman DG, Ladiiznski B, Dardik A, et al. Wound Healing Society 2014 update on Guidelines for Arterial Ulcers. *Wound Rep Reg*. 2016; 24: 127-35.
19. Dogra S, Sarangal R. Summary of Recommendations for Legulcers. *Indian Dermatology Online Journal* 2014;5(3): 400-7.
20. Dallam LE, Barkauskas C, Ayello EA, et al. Pain Management and Wound. In:Baraniski S, Ayello EA (eds). *Wound Care Essentials*. Lippincott Williams & Wilkins 2012: 295-321.
21. Heyboer M, Grant WD, Byrne J, et al. Hyperbaric Oxygen for the Treatment of Nonhealing Arterial Insufficiency Ulcers. *Wound Rep Reg*. 2014; 22: 351–355.
22. Sieggreen MY, Kline RA, Sibbald RG, et al. Arterial Ulcers. In: Baraniski S, Ayello EA (eds). *Wound Care Essentials*. Lippincott Williams & Wilkins. 2012: 398-419
23. Yılmaz S, Yaylacı S, Diken Al ve ark. Alt Ekstremitte Venöz Yetmezliği Tedavisinde Kompresyon Çorapları ve Kullanımını Etkileyen Faktörler. *Damar Cer Derg*. 2015; 24(1): 47-53
24. Chaby G, Viseux V, Ramel AA, et al. Refractory Venous Legulcers: A Study of Risk Factors. *Dermatol Surg* 2006; 32: 512-9.
25. O'Donnell TF , Passman MA, Marston WA, et al. Society for Vascular Surgery; American Venous Forum. Management of Venous Legulcers: Clinical Practice Guidelines of the Society for Vascular Surgery and the AmericanVenous Forum. *J Vasc Surg*. 2014;60(2 Suppl): 3S–59.
26. Körber A, Klode J, Al-Benna S, et al. Etiology of chronic Legulcers in 31,619 Patients in Germany Analyzed by an Expert Survey. *J Dtsch Dermatol Ges*. 2011; 9: 116-21.
27. Ekim M, Ekim H, Ozan ZT. Venöz Ülserasyon Patofizyolojisi, Tedavisi ve Nükslerin Önlenmesi. *Bozok Tıp Derg*. 2017; 7(1): 74-9
28. Duygu E, Çınar Özdemir Ö. Venöz Ülserde Fizyoterapi. *İzmir Democracy University Health Sciences Journal Iduhes*.2018: 36-55.
29. Aykut K, Çetinkol Y, Albayrak G, et al. Venöz Ülserlerde Bakteri Kolonizasyonu ve Antibiyoterapinin Yara İyileşmesine Etkisi. *Tepecik Eğitim Hast Derg*. 2012; 22(2): 107-110.

30. İyem H, Tavlı M, Yüksel A, et al. Aktif Venöz Ülserli Hastalarda Perforatör Venlerin Subfasiyal Ligasyonu; Erken ve orta dönem sonuçları. *Turkish J Vsc Surg.* 2007;16(3): 13-18.
31. Lal BK. Venous Ulcers of the Lower Extremity: Definition, Epidemiology, and Economic and Social Burdens. *Seminars in Vascular Surgery.*2015; 28(1):3-5.
32. Franks PJ, Barker J, Collier M, et al. Management of Patients with Venous Leg Ulcers: Challenges and Current Best Practice. *Journal of Wound Care.* 2016; 25(6): 1-67.
33. Fletcher J, Moffatt C, Partsch H, et al. Principles of Compression in Venous Disease: a Practitioner's Guide to Treatment and Prevention of Venous Leg Ulcers Wounds. *International Wounds International Enterprise House.* 2013; 1-24.
34. Asgarpour H. Venöz Ayak Ülser Tedavisinde Güncel Yaklaşımlar. *Sdü Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2019; 10(3): 333-339.
35. Young T. Back To Basics: *Understanding Venous Leg Ulceration.* Wounds UK 2017; 13(2): 71-76.
36. Bozkurt AK. Kronik Venöz Yetersizlik. Bozkurt AK (Ed). *Periferik Arter ve Ven Hastalıkları Ulusal Tedavi Kılavuzu.* İstanbul: Bayçınar Tıbbi Yayıncılık; 2016. p. 142–68.
37. Kiriş İ. Venöz Ülserde Cerrahi ve Girişimsel Tedavi. Karpuzoğlu E (Ed). *Kalp Damar Cerrahisinde Yara Bakım Ortak Görüş.* İstanbul: Bayçınar Tıbbi Yayıncılık; 2021. p. 49-63.
38. Bozkurt AK. Kronik Venöz Hastalık. Bozkurt AK(Ed). *Periferik Arter ve Ven Hastalıkları Ulusal Tedavi Kılavuzu 2021.* İstanbul: Bayçınar Tıbbi Yayıncılık; 2021.p. 251-268.
39. Jull A, Slark J, Parsons J. Prescribed Exercise with Compression vs Compression Alone in Treating Patients with Venous Leg Ulcers: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Dermatology.* 2018; 3281.
40. Taylan S. Venöz Ülserlerden Korunma ve Hemşirelik Bakımı. Kartal Erdost Ş, Çetinkale O (Ed). *Yara Bakımı ve Tedavisi.* İstanbul: Aksu Basım Yayın; 2008. p. 69-77.
41. Dhillon K. Managing Venous Stasis Ulcers Compression Therapy Local Wound Care Dressings Antibiotics Surgery and Adjunctive Methods Play a Role in Management. *Wound Care Advisor.* 2014; 3(1): 12-19.
42. Caputo WJ, Beggs DJ, DeFede JL, et al. A Prospective Randomised Controlled Clinical Trial Comparing Hydrosurgery Debridement with Conventional Surgical Debridement in Lower Extremity Ulcers. *International Wound Journal.* 2008; 5(2): 288-294.
43. Amsler F, Willenberg T, Blättler W. Insearch of Optimal Compression Therapy for Venous Legulcers: A Meta-analysis of Studies Comparing Divers Bandages with Specifically Designed Stockings. *Journal of Vascular Surgery.* 2009; 50(3): 668-674.
44. Xie T, Ye J, Rerkasem K, et al. The Venous Ulcer Continues to be a Clinical Challenge: An update. *Burns&Trauma.* 2018; 6(1): 1-7.
45. Wong IK, Andriessen A, Lee DT, et al. Randomized Controlled Trial Comparing Treatment Outcome of Two Compression Bandaging Systems and Standard Care Without Compression in Patients with Venous Legulcers. *Journal of Vascular Surgery.* 2012; 55(5): 1376-1385.
46. Wiedmann RI, Bennett M, Kranke P. Systematic Review of Hyperbaric Oxygen in the Management of Chronic Wounds. *British Journal Of Surgery.* 2005; 92(1): 24-32.
47. Upton D, Solowiej K. Pain and Stress as Contributors to Delayed Wound Healing. Wound Practice & Research: *Journal of the Australian Wound Management Association.* 2010; 18(3): 114.